

جامعه‌شناسی

۱- گزینه «۴» - مدرسه یک پدیده اجتماعی است. به وجود آمدن پدیده‌های اجتماعی از طریق کنش اجتماعی را برونی‌سازی می‌نامند؛ بنابراین خلق یک اثر هنری، برونی‌سازی است. بسیاری از آدابی که ما مراعات می‌کنیم، محصول پدیده‌های اجتماعی اطراف ما هستند. پدیده‌های اجتماعی می‌توانند پیامدهایی داشته باشند که این پیامدها هم محدودکننده افراد هستند و هم فرصت‌های جدیدی برای انسان پدید می‌آورند، بنابراین عبارت «ادب، آداب دارد» بیانگر این مطلب است که رعایت ادب (کنش اجتماعی و پدیده اجتماعی) فرصت‌ها و محدودیت‌هایی برای کنش‌های اجتماعی انسان ایجاد می‌کنند. دعا در حق فرزندان (کنش ناظر به دیگری) یک کنش اجتماعی محسوب می‌شود.

(سراسری - ۹۹) (پایه دهم - ترکیبی)

۲- گزینه «۱» - تشریح موارد نادرست:

آرمان اجتماعی، تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ، سیاست، اقتصاد و خانواده است.

در دامان کشورهای سوسیالیستی، طبقه جدیدی شکل گرفت که نه براساس ثروت، بلکه بر مدار قدرت سازمان می‌یافت.

(سراسری - ۹۸) (پایه یازدهم و دهم - ترکیبی)

۳- گزینه «۱» - کنش انسان را نمی‌توان با روش تجربی تحلیل کرد، زیرا اگرچه حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند ولی روش تجربی توان فهم معانی کنش انسان‌ها را ندارد. بنابراین، مطالعه کنش اجتماعی، فقط به روش تجربی، سه پیامد به همراه دارد: (۱) خلاقیت‌زدایی (۲) ارزش‌زدایی (اخلاق‌گریزی) (۳) معنازدایی (سراسری - ۹۸) (پایه دوازدهم - درس چهارم)

۴- گزینه «۴» - فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند، مدینه جاهله نامیده است. در جوامع جاهله، علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد اما علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید، وجود ندارد. مدینه فاسقه از نظر فارابی، جامعه‌ای است که در اثر انحراف علمی از مدینه فاضله به وجود می‌آید. در مدینه فاسقه، با آنکه مردم، علوم عقلانی و وحیانی را می‌شناسند اما از آنها بهره نمی‌گیرند، یعنی با آن که مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند یا امکان شناخت آن را دارند، براساس آن عمل نمی‌کنند.

- مدینه ضاله در دیدگاه فارابی، جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینه فاضله شکل می‌گیرد. در مدینه ضاله، نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله هم تحریف می‌شود و آرمان‌ها، ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، آرمان‌ها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شود.

(سراسری - ۹۸) (پایه دوازدهم - درس نهم)

۵- گزینه «۴» - در فرهنگ اساطیری یونان، خداوندگاران متکثر پرستیده می‌شدند و فرهنگ مسیحیت با دعوت به توحید شکل می‌گیرد. در فرهنگی که نگاه خود را به موجودات متکثر این جهان متمرکز و محدود می‌سازد، انسان موجودی نیست که در سایه حقیقتی برتر، وظیفه تدبیر معنوی این جهان را داشته باشد. فرهنگ‌هایی که از عقلانیت نوع اول (عقلانیتی که از جهان‌بینی و ارزش‌های کلان دفاع نماید) محروم باشند، نمی‌توانند از لایه‌های بنیادین و هویتی خود دفاع کنند و به نسبت فرهنگی دچار می‌شوند. (سراسری - ۹۷) (ترکیبی)

۶- گزینه «۳» - فرهنگ ایرانی به‌رغم پیروزی یونانیان، در دوره حاکمیت سلوکیان، هویت خود را حفظ کرد. چین با آنکه از مغولان شکست خورده بود، فرهنگ خود را بر آنان تحمیل کرد. جامعه اسلامی نیز شکست نظامی از مغول را با غلبه فرهنگی بر آنان جبران کرد.

(سراسری - ۹۷) (پایه یازدهم - درس چهارم)

۷- گزینه «۲» - جامعه خودباخته به دلیل اینکه ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می‌دهد و به روش تقلیدی عمل می‌کند، نمی‌تواند به فرهنگ دیگری که در مقابل او قرار گرفته مبهوت و مقهور آن شده است، ملحق شود. در جهان متجدد، متافیزیک و علوم‌ی که داورهای ارزشی می‌کنند، از بین می‌روند. در نگاه توحیدی، طبیعت و هر آنچه در آن است، آیات و نشانه‌های حکمت و رحمت خداوند است و همه موجودات طبیعی با ادراک و معرفتی که دارند، به تسبیح خداوند مشغول بوده و به سوی او باز می‌گردند.

(سراسری - ۹۷) (پایه دهم و یازدهم - ترکیبی)

۸- گزینه «۴» - قسمت اول: شبکه روابط پایداری که در یک دوره تاریخی بین جوامع مختلف شکل می‌گیرد، نظام جهانی است.

قسمت دوم: در جبهه‌گیری کشور بر مسئله فلسطین و اسرائیل، بخشی از کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب بودند، دولت غاصب اسرائیل را به رسمیت می‌شناختند و یا در جهت سازش با آن گام برمی‌داشتند، بخشی دیگر که زیر نفوذ و در حاشیه بلوک شرق بودند، جبهه پایداری و مقاومت را تشکیل می‌دادند و گروه‌های مبارز فلسطینی ناگزیر به بخش اخیر ملحق می‌شدند.

قسمت سوم: هویت اجتماعی شامل صفاتی است که ریشه در جامعه و فرهنگ دارند و در جهان اجتماعی شکل می‌گیرند؛ مانند فرزند بودن،

معلم بودن و... (سراسری - ۹۶) (ترکیبی)

الف) تغییر ساختار نظام سیاسی جامعه: جنبش عدالتخانه

ب) منع دخالت‌های دولت و آزادی فعالیت صاحبان سرمایه جهت تضمین پیشرفت جامعه: اقتصاددانان لیبرال
ج) محدود نشدن سرمایه‌گذاری شرکت‌های بین‌المللی به منطقه‌ای خاص: نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای
(سراسری - ۹۶) (پایه یازدهم - ترکیبی)

۱۰- گزینه «۳» - اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی: تعارضات فرهنگی

از دست دادن حالت فعال و خلاق در گزینش عناصر فرهنگی دیگر: برخورد استعماری غرب با دیگر جوامع فعال شدن برخی از نخبگان جهان
غرب در جست‌وجوی سنت‌های دینی: رویگردانی از سکولاریسم (سراسری - ۹۵) (پایه یازدهم - ترکیبی)

۱۱- گزینه «۲» - متفکران مسلمان با شناخت تفاوت موضوع علم عملی و نظری، دانش اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانستند و به همین دلیل،
دانش اجتماعی آنان از نوع جامعه‌شناسی تبیینی نیست. جامعه‌شناسی انتقادی به شناخت حس و تجربه بسنده نمی‌کنند بلکه سطوح دیگری از
معرفت و عقلانیت را که در فرهنگ و عرف اجتماعی بشر حضور دارد، برای شناخت علمی به رسمیت می‌شناسد؛ به همین دلیل، داورهای
ارزشی را نیز با آن که معیاری تجربی ندارند، جزو علوم اجتماعی می‌داند. (سراسری - ۹۵) (پایه دوازدهم - ترکیبی)

۱۲- گزینه «۳» - نظام اجتماعی: مجموعه پدیده‌های جهان اجتماعی با توجه به ساختار و ارتباط آنها با یکدیگر است. (ساختار ورزشگاه)

جهان اجتماعی: مجموعه پدیده‌هایی است که در گستره زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرد. (مجموعه اجزا و عناصر بیمارستان)

ساختار اجتماعی: نوع ارتباط و چینش پدیده‌هایی است که جهان اجتماعی را می‌سازند. (روابط همسری - فرزندی)

نهادهای اجتماعی و فرهنگی: با آن که نهادهای اجتماعی ابعاد فرهنگی دارند، ولی همه آنها نهاد فرهنگی نیستند. نهاد فرهنگی، نهادی است که
از طریق تعلیم و تربیت به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد؛ فرهنگ را تولید می‌کند و استمرار می‌دهد، یا به آن عمق و غنا می‌بخشد. (خانواده،
رسانه، آموزش و پرورش و آموزش عالی) (سراسری - ۹۴) (پایه دهم - ترکیبی)

۱۳- گزینه «۱» - در فرایند تکوین نظام نوین جهانی، مراحل چهارگانه زیر رخ می‌دهد:

۱) پیدایش قدرت‌های سکولار (۲) پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت (۳) به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان فراماسونری (۴) ادغام
جوامع در نظام جهانی استعمار

مرحله سوم: کشورهای غربی، نیاز به مواد خام، نیروی کار ارزان و بازار مصرف کشورهای غیرغربی داشتند. آنها برای تأمین منافع اقتصادی
نیازمند در هم شکستن مقاومت‌های فرهنگی اقوامی بودند که سلطه و نفوذ آنها را تحمل نمی‌کردند. کشورهای غربی برای این منظور، در
نخستین مراحل از مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری استفاده می‌کردند.

مرحله دوم: دولت‌ها برای تقویت قدرت خود نیاز به سرمایه و پول بازرگانان داشتند و بازرگانان برای تجارت و سود، نیازمند حمایت ناوگان
نظامی دولتمردان بودند و بدین ترتیب، پیوند قدرت با ثروت و تجارت شکل گرفت. صنعت، عنصر دیگری بود که بر فرایند انباشت ثروت و
موقعیت سرمایه‌داران افزود.

مرحله اول: زوال تدریجی کلیسا، منجر به حاکمیت قدرت‌های منطقه‌ای فئودال‌ها و اربابان بزرگ، شد.

در نهایت با انقلاب فرانسه دولتی‌هایی شکل گرفت که به طور رسمی، گسست خود را از دین اعلام کردند. این دولت‌ها برخلاف حکومت‌های
گذشته، خود را با هویتی دینی و معنوی نمی‌شناختند؛ بلکه خود را در ابعاد جغرافیایی، تاریخی و خصوصاً نژادی و قومی تعریف می‌کردند و در
نهایت دولت - ملت‌های جدید از این طریق پدید آمدند. (سراسری - ۹۴) (پایه یازدهم - درس هفتم و هشتم)

۱۴- گزینه «۴» - رویکرد نظری مارکس نسبت به عالم، رویکرد سکولار بلکه ماتریالیستی بود. مارکس قصد عبور از بنیان‌های نظری فرهنگ غرب را
نداشت بلکه در چارچوب همان مبانی به حل مسائل اجتماعی جامعه خود می‌پرداخت. (سراسری - ۹۳) (پایه یازدهم - درس نهم)

۱۵- گزینه «۲» - جامعه‌شناسی از پایان قرن نوزدهم با توجه به تفاوت موضوع خود، از علوم طبیعی فاصله گرفت و طی قرن بیستم با توجه به تفاوت
روش خود، به تدریج به روش‌های غیرتجربی اهمیت داد. (سراسری - ۹۳) (ترکیبی)

۱۶- گزینه «۲» - حرکت‌های اعتراض‌آمیز رنسانس، به جای بازگشت به سوی حقیقت الهی انسان، به رویگردانی از ابعاد معنوی منجر شد؛ بدین ترتیب به جای حقوق فطری الهی انسان، حقوق طبیعی بشر شکل گرفت. در قرون وسطی، کلیسا عملکرد دنیوی خود را در پوششی معنوی و دینی توجیه می‌کرد. ژاپن از قرن هفدهم و بعد از مسیحیت، دروازه‌های خود را به روی کشورهای غربی بست.

(سراسری ۹۸) (پایه یازدهم - ترکیبی)

۱۷- گزینه «۲» - لیبرالیسم با تکیه بر شعار آزادی و خصوصاً آزادی اقتصادی، راه استثمار را برای صاحبان ثروت باز کرده و عدالت را نادیده گرفته بود. انقلاب‌های آزادی‌بخش در مقابله با استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم عرب، موفق می‌شوند ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشت. رهاورد حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری است. استبداد استعماری به دلیل وابستگی به کشورهای استعمارگر و عمل مطابق منافع این کشورها، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌سازد و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی خود را نیز سرکوب می‌کنند. (سراسری ۹۸) (پایه یازدهم - ترکیبی)

۱۸- گزینه «۴» - آسیب‌های مربوط به بحران اقتصادی، تمامی جامعه را در برمی‌گیرد. بحران زیست‌محیطی، ابتدا در حوزه رابطه انسانی با طبیعت قرار داشت، ولی به تدریج روابط انسان‌ها و جوامع با یکدیگر نیز سرایت کرد و به آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی منجر شد. افول روشنگری مدرن و شکل‌گیری جریان‌های پست‌مدرن (پسا مدرن) یکی از ابعاد بحران معرفتی - علمی در فرهنگ غرب بود.

(سراسری ۹۸) (پایه یازدهم - ترکیبی)

۱۹- گزینه «۲» - فرهنگ امپراتوری و سلطه، جامعه جهانی را به بخش‌های مرکز و پیرامون تقسیم می‌کند. این پدیده، ضمن آنکه کشورهای پیرامون را به مرکز وابسته می‌کند، زمینه ستیز و چالش بین آن‌ها را نیز ایجاد می‌کند. هر دو جنگ جهانی اول و دوم، با شکست یکی از دو طرف نزاع پایان پذیرفت و بعد از جنگ دوم نیز صلحی پایدار، استقرار نیافت؛ بلکه پس از پیروزی بین متفقین دیروز، جنگ سرد سایه انداخت. هنگامی که دولت‌مردان قاجار به دلیل اثرپذیری از دولت‌های استعماری به جای مقاومت در برابر بیگانگانه به سوی قراردادهای استعماری قدم برداشتند، مقاومت منفی عالمان دینی به سوب فعالیت رقابت‌آمیز تغییر کرد. (سراسری ۹۷) (پایه دوازدهم - ترکیبی)

۲۰- گزینه «۳» - فرهنگ ایرانی به رغم پیروزی یونانیان، در دوره حاکمیت سلوکیان، هویت خود را حفظ کرد. چین با آنکه از مغولان شکست خورده بود، فرهنگ خود را بر آنان تحمیل کرد. جامعه اسلامی نیز شکست نظامی از مغول را با غلبه فرهنگی بر آنان جبران کرد.

(سراسری ۹۷) (ترکیبی)